

pôsobenie subjektu a objektu, človeka a predmetného sveta. Vyzdvihuje sa tu, že „Marx charakterizuje tento proces ako vzájomný vzťah sebaodcudzenia a zrušenia tohto sebaodcudzenia, sebaspredmetňovania a odpredmetňovania“. Protiklad medzi subjektom a objektom — konštatuje sa tu ďalej — človekom a prírodou, ruší a prekonáva sa v činnosti, v práci človeka, aby potom vznikol a vzplanul na novom, hlbšom základe, a znova bol vyriešený, ale už na vyššej úrovni.

Skutočne, existencia človeka je možná len ako proces predmetnej činnosti. Sovietski filozofi právom tvrdia, že práve prax, praktická predmetná činnosť bola pre Marxa kľúčom na dialektické riešenie otázky vzájomného vzťahu subjektu a objektu: „V kategórii predmetnej činnosti vyjadril Marx skutočný dialektický vzťah subjektu a objektu, ktorý na jednej strane charakterizuje ich protikladnosť a na druhej strane ich jednotu, prechod jedného v druhý.“ Rozumie sa, že predmetno-praktická činnosť sa konkretizuje predovšetkým ako výrobná činnosť, ktorá „vytvára nevyhnutné materiálne podmienky života ľudí“.

Osobitne chcem vyzdvihnúť tento dôležitý pasus zo spomenutého sovietskeho zborníka: „Revolučno-kritické myslenie si vždy zachováva schopnosť rozvíjať, zlepšovať a obohacovať svoje kritériá a princípy, formuláciu svojho cieľa a svojich úloh. Účel nie je pre neho nejakým nehybným orientačným bodom, ale živým a tvorivo sa zdokonaľujúcim obrazom budúcnosti. Konkretizácia cieľa vyžaduje živé argumenty z rozvíjajúcej sa skutočnosti, ktoré sa v nijakom prípade nemôžu nahrádzať doktrínovými argumentami. Kritickosť sa znova a znova stáva nevyhnutnou spolu s novými problémami, ktoré vznikajú v historickom pohybe.“ Myslím, že tento pasus skutočne hlboko vyjadruje marxistický prístup k pojmu revolučnej praxe. Zvláštnu pozornosť som tomuto problému venoval vo svojej nedávnej štúdii o dialektike ľudského bytia. Materiálny svet je nesmierne zložitý a zmocňujeme sa ho vždy len čiastočne. Práve preto nie je v zhode s marxistickým postojom vytyčovať si pre praktickú činnosť nejaké absolutizované ciele.

Sovietski filozofi hovoria, že tzv. tautologický jazyk „hotových poznatkov“ pripúšťa len formálny pohyb na fixovanej rovine, ktorá je pozbavená „dimenzií“ tvorivého procesu. Preto proti synchronicky redukovanej štrukturológii treba stavať diachronický aspekt ako organický komponent dialektiky štruktúry. Sama dialektika si vyžaduje, aby sme poznanie nechápali ako jednoduchý statický efekt, ale ako uzlový bod v nekonečnom procese rozvoja poznania, ako etapu v protirečivom, živom a nekonečnom vývine našej kognitívnej a praktickej aktivity.

Igor Hrušovský

NOVÝ POLSKÝ FILOZOFICKÝ ČASOPIS

V jeseni 1973 začala Poľská akadémia vied vydávať nový filozofický časopis pod názvom *Dialectics and Humanism*. (Dialektika a humanizmus). Časopis vychádza vo Varšave štyrikrát do roka v anglickom jazyku a vedie ho

redakčná rada na čele s Januszom Kuczyńskim. Úvodné číslo bolo venované XV. svetovému filozofickému kongresu, ktorý sa konal v bulharskej Varne.

Nové periodikum je v tesnom spojení s redakciou hlavného poľského filozofického časopisu *Studia filozoficzne*. Je s ním spojené nielen osobou hlavného redaktora a jednotlivých členov redakcie a redakčnej rady, vydavateľom a miestom vydávania, ale aj — a to je azda najdôležitejšie — tým, že v konkrétnej podobe stelesňuje úsilia svojich tvorcov a editorov o pokračovanie v tradícii vydávať samostatný časopis venovaný predovšetkým európskemu dialektickému a humanistickému mysleniu. Ako príklad týchto snáh možno uviesť dve staršie zvlášť monotematické čísla časopisu *Studia filozoficzne*, ktoré vyšli pod názvom *Európsky humanizmus* (European humanism) a *Filozofia a mier* (Filozofia i pokój).

Podľa úvodných slov samých vydavateľov časopisu *Dialectics and Humanism* názov vystihuje hlavné línie rozvoja vedeckej práce v oblasti filozofie v Poľsku. „Zastávame názor — píšú v predslove k prvému číslu časopisu, — že tieto dve kategórie — dialektika a humanizmus — sú a musia byť nielen základňou pre úplné pochopenie sveta a človeka dneška, ale aj základnými hodnotami, ktoré majú stále väčší filozofický význam.“

Hlavné oblasti, o ktorých nový časopis informuje, dajú sa zaradiť zhruba do štyroch problémových okruhov: po prvé, filozofické skúmanie problematiky vývinu socialistickej spoločnosti, predovšetkým axiologické a antropologické analýzy dôležitých problémov socialistickej kultúry; po druhé, model integrácie vied, ktorý je v súčasnosti rozpracúvaný a diskutovaný medzi poprednými filozofmi a reprezentantmi špeciálnych vied; po tretie, vedecké a filozofické diskusie v Poľsku, najmä polemiky medzi marxistami a nemarxistami, vedené z marxistických pozícií predovšetkým proti katolíckym filozofom, filozofom pozitivistickej orientácie a prívržencom fenomenológie; po štvrté, informácie o dôležitých filozofických publikáciách a informácie o významných javoch v poľskom umeleckom živote a ich filozofická interpretácia.

Na tvorbe viacerých čísel časopisu *Dialectics and Humanism*, ktoré doteraz vyšli, sa zúčastňovali svojimi vedeckými staťami aj zahraniční filozofi. Táto okolnosť pomáha spĺňať jeden z pôvodných zámerov zakladateľov a vydavateľov časopisu, totiž vytvoríť vhodnú, inšpirujúcu pôdu medzi filozofmi zo socialistických krajín, ako aj s poprednými západnými marxistami. Nielen k tomuto zámeru, ale predovšetkým k jeho úspešnej realizácii treba našim poľským kolegom gratulovať a popriať im veľa úspechov v ďalšej práci.

Pre informáciu slovenských čitateľov by sme na záver chceli poznamenať, že časopis *Dialectics and Humanism* si možno objednať v Slovenskom knižnom veľkoobchode, Bratislava, Dunajská 47a, alebo v Poľskom kultúrnom stredisku, Praha I, Jindřišská 3.

Dalimír Hajko